

## Lönebildningsstudierna och arbetsmarknadspolitiken. Svar till Bergström och Löfgren

Villy Bergström och Karl-Gustaf Löfgren diskuterar i sin replik (Bergström & Löfgren [1991b]) på vårt tidigare inlägg (Calmfors & Holmlund [1991]) dels den teoretiska ramen för våra lönebildningsstudier, dels vilka slutsatser som kan dras angående arbetsmarknadspolitiken. Vi ska kort bemöta deras argument på dessa båda punkter.

### Finns lönesättningskurvan?

Vår (och många andras) teoretiska utgångspunkt har varit att analysera bestämningen av reallön och sysselsättning i termer av två beteenderelationer, sk strukturella ekvationer. Den ena relationen är en konventionell efterfrågekurva för arbetskraft, den andra en sk lönesättningskurva som beskriver hur den av lönesättarna eftersträvade reallönen beror på sysselsättningsläget. Bergström och Löfgren hävdar nu (först med stort eftertryck, sedan med viss tveksamhet) att lönesättningskurvan "inte finns".<sup>1</sup> Argumentet baseras på en analogi med ett monopolföretag. På samma sätt som ett monopolföretag saknar utbudskurva – ett entydigt samband mellan pris och utbjuden kvantitet – finns heller ingen entydig rela-

tion mellan lön och sysselsättning för en monopolistisk fackförening. Det skulle därför vara missvisande att beskriva jämvikten på arbetsmarknaden som en skärningspunkt mellan en negativt lutande efterfrågekurva och en positivt lutande lönesättningskurva.

Bergström och Löfgren har uppenbarligen inte satt sig in i litteraturen och dess härledning av lönesättningskurvan. Analogin med ett monopolföretag är felaktig, eftersom grundantagandet bakom kurvan är att lönebildningen sker disaggregerat. Den enskilda lönesättaren antas därvid ta hänsyn till såväl det allmänna sysselsättningsläget som det allmänna löneläget, eftersom dessa båda variabler påverkar den förväntade alternativa välfärden för en fackföreningsmedlem som förlorar sitt arbete och börjar söka efter ett nytt. Vi får således samband mellan lönerna i olika delar av ekonomin och den *aggregerade* arbetslösheten. Nästa steg är att aggregera mikrorelationerna, vilket ger oss den aggregerade lönesättningskurva vi in-

*LARS CALMFORS är professor i internationell ekonomi vid Stockholms universitet och BERTIL HOLMLUND professor i national-ekonomi vid Uppsala universitet.*

<sup>1</sup> Märkligt nog påstår de dessutom på ett annat ställe i repliken att löneekvationen i den sk SNEPQ-modellen vid Uppsala universitet och FIEF (som Villy Bergström varit med om att utarbeta) har en "stark nyttoteoretisk underbyggnad". Denna ekvation är emellertid just en sådan lönesättningskurva "som inte finns". Det finns också andra exempel på inbördes inkonsistenser och felaktigheter när litteraturen refereras, som vi inte brytt oss om att påpeka.

tresserat oss för.<sup>2</sup> Härledningarna av denna typ finns redovisade på många olika håll, tex hos Johnson & Layard [1986], Holmlund [1990], Nickell [1990] och Calmfors & Forslund [1991].

Frågan om lönesättningskurvens existens i teorin ska skiljas från frågan hur kurvan statistiskt ska kunna estimeras från befintliga data. Det senare problemet är ingalunda trivialt i aggregerade studier, eftersom arbetslösheten där blir en endogen variabel. Bergström och Löfgren för egentligen ingen närmare diskussion om de sk identifikationsproblem som aktualiseras, trots att denna fråga är väl värd att uppmärksammas. Att som de föreslår skatta också reducerade former på aggregerade data förefaller dock vara ett bra komplement till de skattningar av strukturella ekvationer som hittills företagits. Ett annat är att i ökad utsträckning använda sig av disaggregerade data, vilket hittills endast Forslund [1991], Skedinger [1991] och Östros [1991] gjort.

Bergström och Löfgren hävdar att man inte kan tala om effekten av arbetslöshet på lönen, dvs om att en endogen variabel påverkar en annan. Naturligtvis kan ingen invända mot detta. Det torde också framgå av våra studier att de elasticiteter vi angivit avsett lönesättningskurvens lutning. Innebörden av vårt lönesättnings samband är i detta avseende inte principiellt olik innebörden av Phillipskurvan, där Bergström och Löfgren inte tycks ha några svårigheter med tolkningen trots att också den anger en relation mellan två endogena variabler.

### Slutsatser angående politik

Bergström och Löfgren gör stort nummer av att arbetsmarknadspolitiken inte verkar ha någon robust "självständig" effekt på lönebildningen; när såväl arbetslöshet som arbetsmarknadspolitiska program inkluderas i löneekvationerna, är koefficienten för programmen ibland inte signifikant skild från noll. Som framgick av

vårt tidigare inlägg (Calmfors & Holmlund [1991]) anser vi att en mer relevant fråga är hur koefficienterna för arbetslöshet respektive arbetsmarknadspolitiska åtgärder förhåller sig till varandra. Leder AMS-sysselsättning till mindre tryck neråt på lönerna än öppen arbetslöshet? De befintliga studierna tyder på att så är fallet, vilket nu också Bergström och Löfgren instämmer i.

Vilka slutsatser om ekonomisk politik kan man då dra av dessa resultat? Bergström och Löfgren skiljer mellan AMS-åtgärder som sätts in "med en sådan kraft att arbetslösheten i ekonomin faller" och åtgärder mot "stigande arbetslöshet". Lönebildningen skulle enligt dem påverkas i det förra fallet men inte i det senare. Vi har svårt att förstå detta resonemang. Om kraftfulla insatser leder till att arbetslösheten faller, leder rimligen måttligare insatser till att arbetslösheten blir oförändrad eller ökar något; i bägge fallen gäller att arbetslösheten till följd av de arbetsmarknadspolitiska satsningarna ökar mindre än den skulle ha gjort med en helt passiv politik. Följaktligen blir också – enligt de resultat som vi nu tycks vara i stort sett överens om – lönerna högre än om man fört en passiv politik. Därmed har AMS-insatserna löneuppdrivande effekter till följd av att de håller nere den öppna arbetslösheten. På denna punkt

<sup>2</sup> Anta att lönesättningskurvan i en enskild sektor har formen  $w_i = \alpha u + \beta r + \gamma w + \delta z$ , där  $w_i$  betecknar lönen i sektorn,  $u$  den aggregerade arbetslöshetsgraden,  $r$  andelen av arbetskraften i arbetsmarknadspolitiska åtgärder,  $w$  det allmänna löneläget och  $z$  övriga lönepåverkande variabler. Om sektorerna är identiska, gäller  $w_i = w$ , och den aggregerade lönesättningsrelationen får formen  $w = \alpha' u + \beta' r + \delta' z$ , där  $\alpha' = \alpha/(1-\gamma)$ ,  $\beta' = \beta/(1-\gamma)$  och  $\delta' = \delta/(1-\gamma)$ . Eftersom  $u + r + n = 1$ , där  $n$  är den aggregerade sysselsättningsgraden, kan löneekvationen lika gärna skrivas  $w = \alpha'(1 - n - r) + \beta' r + \delta' z = \alpha' - \alpha' n + (\beta' - \alpha') r + \delta' z$ , dvs med sysselsättning i stället för arbetslöshet som förklaringsvariabel.

kan Bergström och Löfgren inte rimligen ha någon annan uppfattning än vi.

### Slutsatser

Som alltid i vetenskapliga sammanhang finns ett antal frågor också i de lönebildningsstudier vi varit involverade i som förtjänar kritisk granskning. I våra inlägg har vi nämnt två där det finns utrymme för olika bedömningar: analysen av nominell lönestelhet och det statistiska identifikationsproblemet. Genom de missförstånd Bergström och Löfgren gör sig skyldiga till leder de emellertid in diskussionen på fel spår. Vi uppskattar dock att de nu nyanserar sina påståenden på flera punkter och att de inte upprepar tidigare antydningar i Bergström & Löfgren [1991a] att vi medvetet skulle ha snedvridit presentationen av våra resultat. Kan detta hänga ihop med att de egna resultat de refererar i sitt senaste inlägg är tämligen lika våra? Sammanfattningsvis menar vi att diskussionen blivit lidande av att många av Bergström och Löfgrens synpunkter förefaller tillkomna i stor hast och utan inbördes konsistens. Förhoppningsvis kan vårt meningsutbyte ändå stimulera till fortsatt såväl teoretisk som empirisk forskning på området.

### Referenser

- Bergström, V & Löfgren, K-G, [1991a], "Arbetsmarknadspolitik under krisen?". *Ekonomisk Debatt*, årg 19, nr 4, s 328–335.
- Bergström, V & Löfgren, K-G, [1991b], "Hellre arbetsmarknadspolitik än devalvering. Svar till Calmfors och Holmlund". *Ekonomisk Debatt*, årg 19, nr 5 s 454–459.
- Calmfors, L & Forslund, A, [1991], "Real-wage Determination and Labour Market Policies: The Swedish Experience". Under utgivning i *Economic Journal*.
- Calmfors, L & Holmlund, B, [1991], "Hur skall studierna av arbetsmarknadspolitikens effekter bedomas? Replik till Bergström och Löfgren". *Ekonomisk Debatt*, årg 19, nr 5, s 448–454.
- Forslund, A, [1991], *Price and Wage Setting*

- under Imperfect Competition*. Doktorsavhandling. Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.
- Holmlund, B, [1990], *Svensk lönebildning – teori, empiri, politik*. Bilaga 24 till Långtidsutredningen 1990, Finansdepartementet, Stockholm.
- Johnson, G E & Layard, R, [1986], "The Natural Rate of Unemployment: Explanation and Policy". I Ashenfelter, O & Layard, R (red), *Handbook of Labor Economics*. North-Holland, Amsterdam.
- Nickell, S, [1990], "Unemployment: A Survey". *Economic Journal*, vol 100, s 391–439.
- Skedinger, P, [1991], *Essays on Wage Formation, Employment, and Unemployment*. Doktorsavhandling. Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.
- Ostros, T, [1991], "Age-Earnings Profiles in Swedish Engineering Industry: A Study on Panel Data". Stencil. Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.